

Titel: Overvågning af bramgås <i>Branta leucopsis</i> som ynglefugl			
Dokumenttype: Teknisk anvisning	TA. nr.: A108	Version: 2	Oprettet: 01.05.2015
Forfattere: Thomas Eske Holm, Thomas Kjær Christensen, Stefan Pihl, Johnny Kahlert & Bjarne Sø- gaard Aarhus Universitet	Gyldig fra: 01.05.2015		
	Sider: 11		
	Sidst ændret: 04.2015		
TA henvisninger			

0 Indhold

1 Indledning	2
2 Metode	2
2.1 Tid, sted og periode	2
2.2 Udstyr	3
2.3 Procedure	3
2.3.1 Stam- og kortdata	3
2.3.2 Observationer	4
3 Databehandling	5
4 Kvalitetssikring	6
4.1 Kvalitetssikring af data og dataaflevering	6
5 Referencer	7
6 Bilag	7
6.1 Feltskema til Intensiv 1 overvågning (Saltholm)	7
6.2 Feltskema til Intensiv 1 overvågning (Peberholm)	7
6.3 Feltskema til Intensiv 2 overvågning	7
7 Oversigt over revisionsændringer	11

1 Indledning

Formålet med denne tekniske anvisning (TA) er at angive en standardiseret og reproducerbar metode til at gennemføre overvågningen af ynglerne i bramgås.

Bramgås yngler på Saltholm og Peberholm, og uregelmæssigt i det øvrige del af Danmark. Arten er opført på Fuglebeskyttelsesdirektorens Bilag 1. Bevaringsstatus for bramgås som ynglefugl blev vurderet gunstig ved en foreløbig vurdering af national bevaringsstatus for fuglearter i 2003 (Pihl m.fl. 2003).

2 Metode

Bramgås overvåges med tre forskellige metoder:

- 1) Antallet af ynglerpar i kolonien på Saltholm optælles i transekter, Intensiv 1.
- 2) Antallet af ynglerpar i kolonien på Peberholm optælles som en totaltælling, Intensiv 1.
- 3) I resten af landet overvåges tilfældige ynglerpar ud fra data, som Naturstyrelsen (NST) indsamler på baggrund af oplysninger i DOFbasen om aktive ynglerpar af arten, Intensiv 2.

Basisovervågning

Basisovervågning omfatter bestandsstørrelse og udbredelse.

Udvidet overvågning

Da den nationale bevaringsstatus foreløbig er vurderet som gunstig for bramgås (Pihl m.fl. 2003), gennemføres overvågning af levestedsparametre ikke. Overvågningsmetoden vil blive revurderet, hvis bevaringsstatus ændres til ugunstig.

2.1 Tid, sted og periode

Bramgås eftersøges såvel i som udenfor EF-fuglebeskyttelsesområder.

Overvågning af arten gennemføres ved tællinger i transekter på Saltholm (Intensiv 1), en totaltælling på Peberholm (Intensiv 1) og optælling af ynglerleaktive par i det øvrige land (Intensiv 2) i perioden 5. – 20. maj. Dage med

vedvarende regn, tåge og eller stærk blæst er uegnede til disse observationer.

Det overordnede undersøgelsesområde for bramgås består af Saltholm og Peberholm, som er de eneste kendte og regelmæssigt benyttede yngre lokaliteter i Danmark. Potentielle lokaliteter udgøres formentlig af øer med lav bevoksning uden store prædatorer som fx ræv.

2.2 Udstyr

Intensiv 1 (Saltholm)

Ved optælling af kolonien på Saltholm medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse), GPS med kortvisning og mulighed for indlejring af egne kortlag i kmz-format, kort eller ortofoto, feltskema og skriveredskaber.

Intensiv 1 (Peberholm) og Intensiv 2 (Tilfældige ynglepar)

Ved optælling af enkelte ynglepar eller små kolonier medbringes håndkikkert (7-12 X forstørrelse) og teleskop (20-40 X forstørrelse). Derudover medbringes GPS, kort eller ortofoto til positionering af fuglene, feltskema og skriveredskaber.

2.3 Procedure

2.3.1 Stam- og kortdata

Intensiv 1 (Saltholm)

Der er på Saltholm udlagt otte 300 m brede øst-vestvendte transekter. Transekterne er opdelt i 300m x 300m kvadrater. Hver transekt og hvert kvadrat har et unikt nummer. Transekterne downloades som kmz-fil på DCE's hjemmeside (<http://bios.au.dk/videnudveksling/til-myndigheder-og-samfund/ressourcer/fagdatacentre/fdcbiodiversitet/>) og indlejres i en GPS med kortvisning. Lokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed og dato registreres på feltskemaet. Der udfyldes ét feltskema for hver transekt (bilag 6.1).

Intensiv 1 (Peberholm)

Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed for overvågningen og dato registreres på feltskema (bilag 6.2).

Intensiv 2 (Tilfældige ynglepar)

NST-enhederne modtager oversigter over frigivne ynglefugleobservationer af bramgæs i deres enhed fra DOFbasen. Frigivne angiver at hemmeligholdte observationer nu er tilgængelige. De tilsendte data fra DOFbasen supple-

res i rimeligt omfang med egen lokal viden om yngleforekomster. De tilsendte data fra DOFbasen noteres i feltskemaet (bilag 6.3). I tilfælde af, at der mangler data til at feltskemaet kan udfyldes tilfredsstillende, indhentes de manglende data ved kontakt til observatør/artscaretaker. Hvis der tages kontakt til observatør/artscaretaker er det vigtigt, at personen ikke pålægges ekstra arbejde ud over at svare på opklarende spørgsmål i forhold til den pågældende observation. Såfremt data ikke kan indhentes ved kontakt til observatør/artscaretaker indhentes de manglende data ved en feltbesigtigelse.

2.3.2 Observationer

Intensiv 1 (Saltholm)

Tre optællere med hver sin GPS er sammen om at gennemsøge hvert kvadrat, ét kvadrat ad gangen. Med transektnettet indtejret i GPS'en kan hver optæller se, hvilket kvadrat han/hun befinder sig i, og hvilket nummer det har. Optællerne bevæger sig ikke på lige linjer, men eftersøger reder i hele kvadratet ved at bevæge sig fremad og krydssøge til højre og venstre. Når et kvadrat er gennemsøgt, noteres kvadratnummer i feltskemaet (bilag 6.1) sammen med antallet af fundne reder i kvadratet. Mellem hver transekt er der 600 m som ikke overvåges. Hvis en bramgås, ederfugl eller andre fugle flyver fra reden ved optællingen, dækkes æggene til med dun fra reden, for at undgå at æggene præderes af fx måger eller krager.

Intensiv 1 (Peberholm)

Peberholm gennemsøges for bramgåsereder på begge sider af motorvejen. Observationer af reder markeres på feltkortet. Ud fra de indsamlede oplysninger gives et samlet antal ynglepar (antal reder) på Peberholm.

Intensiv 2 (tilfældige ynglepar)

NST-enheder kan supplere de tilsendte yngleobservationer fra DOFbasen med andre observationer, som enheden har kendskab til, såfremt det samlede antal overvågede ynglelokaliteter ikke overstiger det programsatte antal for det pågældende år. Feltbesigtigelse foretages såfremt feltskemaet ikke kan udfyldes tilfredsstillende ud fra eksisterende data.

Potentielle ynglelokaliteter, hvor arten planlægges eftersøgt, indtegnes på feltkort (landkort eller ortofoto). Dette kan fx være en mindre ø med sparsom bevoksning, hvor der er set et muligt ynglepar. Ynglelokalitetens stednavn, ansvarlig myndighed for overvågningen og dato registreres på feltskema (bilag 6.3). Hvis ynglelokaliteten ikke har et officielt stednavn som fremgår af kort fra Geodatastyrelsen, navngives ynglelokaliteten med henvisning til nærmeste stednavn, fx "Mindre ø 500 m øst for Hou".

Observationer af adulte bramgæs markeres på feltkortet med bemærkninger om adfærd og udseende, som indikerer at fuglene er i færd med en

ynglecyklus. Ud fra de indsamlede oplysninger gives en samlet vurdering af, om der er tale om et sikkert eller sandsynligt ynglepar. Vurderingen noteres i feltskemaet (bilag 6.3).

Følgende definitioner kan bruges under overvågning i felten, samt til at verificere løsfund fra DOFbasen eller andre kilder:

Sikkert ynglefund:

- Tydelig afledningsadfærd hos gamle fugle
- Fund af frisk brugt rede fra samme år
- Gamle fugle, der flyver til og fra rede under omstændigheder, der tyder på, at reden er besat
- Øvrige omstændigheder, der tyder på, at en rede er besat
- Rede med æg eller friske æggeskaller
- Rede med unger eller dununger

Sandsynligt ynglefund:

- Fugle (eller par), der tilsyneladende nyder territorium
- Parringsadfærd
- Ængstelig kalden fra gamle fugle, der gør det sandsynligt, at der er rede eller unger i nærheden
- Redebyggende fugle

I kildefeltet noteres, hvor data stammer fra (NST, DOF, navn på ringmærker etc.).

Der angives koordinater på alle punkter, hvor adulte bramgæs er observeret. Observationspunkter skal positioneres med UTM-koordinater (UTM32/Euref89), med mindre der er tale om hemmeligholdte data fra DOFbasen. Positioneringen kan foretages direkte ved at anvende GPS under optagning eller indtegne positionen på et kort eller ortofoto. Hvis fuglenes positions punkter indtegnes på kort eller ortofoto positioneres punkterne efterfølgende ved hjælp af GIS.

3 Databehandling

Data fra feltskemaet (Bilag 6.1) overføres til indtastningsfladen for bramgås i NaturAppl (programmet downloades fra Miljøportalens hjemmeside).

Hvis lokaliteten er overvåget før, anvendes så vidt muligt samme polygon som sidst. Vælg "ved at pege på eksisterende registrering i Naturdatabasen" i NaturAppl.

Vejledning til NaturAppl mm. findes på Miljøportalens hjemmeside:
<http://www.miljoportal.dk/hjaelp/Vejledninger/Sider/Natur.aspx>.

Registreringer af bramgås, som Fagdatacenter for Biodiversitet (FDC-Bio) måtte gøre under overvågnings- eller forskningsaktiviteter, vil være til rådighed for relevante myndigheder eller blive indtastet i Naturdatabasen.

Ved indtastning af arter, som er hemmeligholdte af DOF, angives ingen lokalitet men blot et område, som fx Nordsjælland. Der indtegnes en standard polygon på 10 x 10 km² fra Det danske Kvadratnet, som dækker den enkelte observation.

4 Kvalitetssikring

4.1 Kvalitetssikring af data og datalevering.

I den kommende datatekniske anvisning for kvalitetssikring af terrestriske NOVANA-data i Naturdatabasen er der defineret en kvalitetssikringsprocedure, der omfatter selve indtastnings- og redigeringsprocessen samt det videre forløb i forbindelse med godkendelse af data.

Nærværende tekniske anvisning vil blive opdateret med et link til den datatekniske anvisning, når denne foreligger.

5 Referencer

Grell, M.B. 1998. Fuglenes Danmark. – Gads Forlag. 825 s.

Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Madsen, J. & Bregnballe, T. (2003): Bevaringsstatus for fuglearter omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet 2003. Danmarks Miljøundersøgelser. - Faglig rapport fra DMU, nr. 462, 130 s.

Pihl, S. & Kahlert, J. (2004): Teknisk anvisning for overvågning af ynglefugle. 2.0. Danmarks Miljøundersøgelser. - Teknisk anvisning fra DMU's Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur, F1. 69 s.

Søgaard, B., Skov, F., Ejrnæs, R., Nielsen, K.E., Pihl, S., Clausen, P., Laursen, K., Bregnballe, T., Madsen, J., Baatrup Pedersen, A., Søndergaard, M., Lauridsen, T.L., Møller, P.F., Riis-Nielsen, P., Bøttenschøn, R.M., Fredshavn, J., Aude, E. & Nygaard, B. 2005. Kriterier for gunstig bevaringsstatus. Naturtyper og arter omfattet af EF-habitatdirektivet & fugle omfattet af EF-fuglebeskyttelsesdirektivet. - Faglig rapport fra DMU, nr. 457, 2. udgave. 462 s.

6 Bilag

6.1 Feltskema til Intensiv 1 overvågning (Saltholm)

Bilag 6.1 se side 7

6.2 Feltskema til Intensiv 1 overvågning (Peberholm)

Bilag 6.2 se side 9

6.3 Feltskema til Intensiv 2 overvågning

Bilag 6.3 se side 10

BILAG 6.1	BRAMGÅS feltskema Intensiv 1 (Saltholm)	NOVANA
-----------	---	--------

Version 2 gældende fra 01.05.2015

Stamdata	
Dato:	Stednavn: Saltholm
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata	
GIS-filen med de undersøgte transekter overføres som polygon Naturdatabasen	

Overvågningsdata (Intensiv 1)		
Antal reder fundet i alt på transekterne:		
Kvadratnummer	Antal reder	Bemærkninger

BILAG 6.2	BRAMGÅS feltskema Intensiv 1 (Peberholm)	NOVANA
-----------	--	--------

Version 2 gældende fra 01.05.2015

Stamdata	
Dato:	
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn: Peberholm
Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Naturdatabasen

Overvågningsdata (Intensiv 1)	
Antal ynglepar:	Bemærkninger:

Udgået 1. april 2017

BILAG 6.3	BRAMGÅS feltskema Intensiv 2	NOVANA
-----------	------------------------------	--------

Version 2 gældende fra 01.05.2015

Stamdata	
Dato:	Hemmeligholdt par: Ja ☐ nej ☐
Ansvarlig myndighed:	Inventør:

Kortdata
Stednavn:
Det undersøgte/overvågede område indtegnes på kort til senere registrering som polygon i Naturdatabasen

Overvågningsdata (Intensiv 2)				
Mulig ynglelokalitet besøgt, men ingen ynglepar registreret ☐ sæt kryds				
Ynglepar		Positionspunkt		Bemærkninger (f.eks. redefund, unger mv.)
Sikre	Sandsynlige	UTMx	UTMy	

7 Oversigt over versionsændringer

Version	Dato	Emne:	Ændring:
2	28.04.2015	Ny metode	Intensiv 1 overvågningen er ændret fra luftfotos til transekttællinger på Saltholm, og totaltælling på Heberholm.

Udgået 1. april 2017